

Strategia rozwoju usług kulturalnych

Plan proponowanych działań partnerskich
na lata 2014-2020 na obszarze powiatu
wołomińskiego

POMOC TECHNICZNA
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

POWIAT
WOŁOMIŃSKI

UNIA
EUROPEJSKA

Projekt współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna 2007-2013

Dokument powstał w ramach projektu:

POMOC TECHNICZNA
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

POWIAT
WOŁOMIŃSKI

UNIA
EUROPEJSKA

Działania wspierające podnoszenie dostępności, jakości i efektywności usług publicznych w Powiecie Wołomińskim

Projekt realizowany przez Starostwo Powiatu Wołomińskiego we współpracy z gminami: Dąbrówka, Jadów, Klembów, Kobyłka, Marki, Poświętne, Radzymin, Strachówka, Tłuszcz, Wołomin, Ząbki, Zielonka.

Projekt częściowo finansowany przez Unię Europejską
w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna 2007-2013

Zespół projektowy:

Kierownik – dr Grzegorz Grabowski

Jolanta Lejk; Joanna Balcerak-Wąż; Marzena Bańka; Sylwia Perzanowska; Iwona Pielka; Małgorzata Ufnal; Rafał Grześkiewicz; Tomasz Szczegielniak

Zespół konsultantów Centrum Doradztwa Strategicznego s.c. zaangażowanych w prace nad Strategią Rozwoju Usług Kulturalnych:

Cezary Ulasiński; Dagmara Bieńkowska; Justyna Szymańska; Magdalena Widuch; Jakub Żywiec

Współpraca na poziomie diagnozy do strategii:

Ewelina Romuzga, Aurelia Gawryś, Anna Odrzywołek, Małgorzata Majka

Opracowanie:

Centrum Doradztwa Strategicznego, 30 – 103 Kraków ul. Włóczków 22/3,
Tel. (12) 623 77 40, Fax (12) 623 77 85, www.cds.krakow.pl e-mail: cds@cds.krakow.pl

Spis treści

Część I. Wprowadzenie	4
1.1 Strategia rozwoju usług kulturalnych jako instrument partnerskiego podnoszenia jakości, efektywności i dostępności usług na obszarze powiatu wołomińskiego	4
1.2. Proces konstruowania Strategii Rozwoju Usług	7
1.3. Struktura dokumentu	9
1.4. Usługi kulturalne	11
Część II. Diagnostyczna	12
2.1. Główne wnioski z diagnozy jakości, efektywności i dostępności usług	12
2.2 Analiza SWOT	17
Część III. Strategiczna	20
3.1 Misja rozwoju usług	20
3.2 Plany działań dla domen strategicznego rozwoju	22
Część IV. Wdrożeniowa	29
4.1 Założenia systemu wdrażania i monitorowania Strategii	29
4.2 Wskaźniki monitorowania realizacji Strategii	32
4.3 Procedury wdrażania i monitorowania Strategii	35

Część I. Wprowadzenie

1.1 Strategia rozwoju usług kulturalnych jako instrument partnerskiego podnoszenia jakości, efektywności i dostępności usług na obszarze powiatu wołomińskiego

Strategia Rozwoju Usług Kulturalnych jest dokumentem odnoszącym się do obszaru zajmowanego przez 13 jednostek samorządu terytorialnego: Powiat Wołomiński oraz gminy: Dąbrówka, Jadów, Klembów, Kobyłka, Marki, Poświętne, Radzymin, Strachówka, Tłuszcz, Wołomin, Ząbki, Zielonka. Wspomniane jednostki były partnerami w realizacji projektu „**Działania wspierające podnoszenie dostępności, jakości i efektywności usług publicznych w powiecie wołomińskim**”, częściowo finansowanego przez Unię Europejską w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna 2007-2013. W ramach powyższego Projektu zostały przeprowadzone wszystkie prace związane z opracowaniem finalnej wersji dokumentu. Przygotowanie dokumentu było odpowiedzią na potrzebę zaprogramowania działań w obszarze usług kulturalnych, które wymagają poprawy jakości, efektywności i dostępności, ze względu na swój istotny wpływ na komfort i standard życia mieszkańców oraz zadowolenie turystów.

Prace nad dokumentem były okazją do dialogu pomiędzy przedstawicielami różnych jednostek z szeroko pojętej sfery kultury z terenu powiatu wołomińskiego. Przy ich udziale powstał niniejszy dokument, uwzględniający projektowanie działań pod kątem możliwego wsparcia oferowanego w ramach nowej perspektywy finansowej UE do 2020 roku.

Ze względu na swoją specyfikę, przygotowany dokument strategiczny nie będzie miał wagi tradycyjnych, zintegrowanych strategii rozwoju JST, które ze względu na tryb procedowania mają charakter prawa miejscowego, przyjmowanego przez samorządowe organy uchwałodawcze (Rady Gmin/Powiatu). Będzie to materiał o charakterze fakultatywnym, opcjonalnym w realizacji, ale równocześnie wskazującym główne cele rozwojowe, wpisujące się w dokumenty wyższego rzędu, wyznaczające obszary rozwojowe. Strategia Rozwoju Usług w wersji wypracowanej w modelu partycypacyjnym, będzie pakietem możliwych do realizacji zadań w układzie partnerskim, preferowanym w finansowaniu nowych projektów ze środków UE. Poniższy dokument daje odpowiedź na pytanie w jakim kierunku zmierzać, by wzmacniać zidentyfikowane na etapie diagnozy mocne strony i wykorzystywać pojawiające się szanse, a także jak reagować na słabości i zagrożenia wpływające na świadczone usługi kulturalne.

Strategia Rozwoju Usług Kulturalnych jest dokumentem wpisującym się w proces strategicznego myślenia o rozwoju tej sfery usług publicznych. Jest komplementarna z innymi dokumentami strategicznymi odnoszącymi się do świadczenia usług kulturalnych.

Krajowe dokumenty strategiczne i programy operacyjne odnoszące się do usług kulturalnych

Średniookresowa Strategia Rozwoju Kraju do 2020

Strategia Rozwoju Usług Kulturalnych jest tożsama z głównymi wyznacznikami dotyczącymi kultury zawartymi w **Średniookresowej Strategii Rozwoju Kraju do 2020**. Krajowa Strategia zakłada promocję uczestnictwa w kulturze poprzez otwarty dostęp do zasobów cyfrowego dziedzictwa, rozwój infrastruktury kultury i kształcenie podstawowych kompetencji kulturowych, w tym umiejętności korzystania z mediów cyfrowych przez wszystkich obywateli. W miastach wspierane będą przede wszystkim działania zwiększające ofertę kulturalną, podczas gdy na obszarach wiejskich położony zostanie nacisk na poprawę dostępu do usług kulturalnych i ich jakość.

Strategia Rozwoju Kapitału Społecznego 2020

Strategia Rozwoju Usług Kulturalnych wpisuje się w realizację celu szczegółowego **Strategii Rozwoju Kapitału Społecznego: *Rozwój i efektywne wykorzystanie potencjału kulturowego i kreatywnego***. W ramach przywołanego celu zdefiniowane zostały dwa obszary priorytetowe:

- Wzmocnienie roli kultury w budowaniu spójności społecznej (tworzenie warunków wzmocnienia tożsamości i uczestnictwa w kulturze na poziomie lokalnym, regionalnym i krajowym; ochrona dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego oraz krajobrazu; digitalizacja, cyfrowa rekonstrukcja i udostępnianie dóbr kultury).
- Wzmocnienie znaczenia kultury w rozwoju społeczno – gospodarczym (rozwijanie współpracy między instytucjami kultury, oświaty, nauki i organizacjami społecznymi oraz podmiotami prywatnymi; rozwój infrastruktury kultury i zwiększenie efektywności działania instytucji kultury i państwowych jednostek budżetowych działających w obszarze kultury; rozwój systemu wsparcia dla sektora kreatywnego oraz wspieranie przedsiębiorczości w kulturze).

Program Operacyjny Polska Cyfrowa 2014-2020 (projekt)

Strategia Rozwoju Usług Kulturalnych jest spójna z założeniami **PO Polska Cyfrowa**, który kładzie nacisk na zwiększenie dostępności informacji sektora publicznego, poprzez kontynuację projektów digitalizacyjnych dóbr kultury oraz umożliwiających powtórne wykorzystanie zdigitalizowanych dóbr poprzez budowę wokół treści o charakterze kulturowym innowacyjnych modeli biznesowych.

Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko 2014-2020 (projekt po konsultacjach)

Strategia Rozwoju Usług Kulturalnych jest kompatybilna z założeniami Priorytetu inwestycyjnego 6.3. Ochrona, promocja i rozwój dziedzictwa kulturowego i naturalnego **PO Infrastruktura i Środowisko 2014-2020**. W jego ramach przewiduje się realizację projektów dotyczących rozwoju zasobów kultury jako miejsc prezentacji dziedzictwa kulturowego, w tym poprzez poprawę standardów funkcjonowania instytucji kultury pełniących rolę kulturotwórczą i rolę ośrodków

życia kulturalnego w wielu miastach Polski. Wspierane będą również nowoczesne rozwiązania w zakresie dostępu do kultury oraz projekty z zakresu ochrony, zachowania i udostępnienia, w tym turystycznego, zabytkowych obiektów o znaczeniu ponadregionalnym, dotyczące renowacji zabytków nieruchomych wraz z otoczeniem, konserwacji zabytków ruchomych i ich digitalizacji (w przypadkach kiedy została ujęta jako element projektu). W ramach przedsięwzięć odnoszących się do rozwoju zasobów kultury realizowane będą działania dotyczące zwiększenia dostępu do zasobów kultury, poprawy jakości funkcjonowania instytucji kultury, w tym poprzez podnoszenie standardów infrastruktury oraz zakup trwałego wyposażenia do prowadzenia działalności kulturalnej i edukacyjnej. Szanse na realizację będą miały ponadto projekty uzupełniające inwestycje infrastrukturalne o elementy związane z wykorzystaniem nowych technologii w obszarze kultury, a także takie, których jednym z elementów są zmiany techniczne istniejącej infrastruktury, poprawiające dostępność dla osób niepełnosprawnych.

Regionalne dokumenty strategiczne i programy operacyjne odnoszące się do usług kulturalnych

Strategia Rozwoju Województwa Mazowieckiego do roku 2030

Strategia Rozwoju Usług Kulturalnych wpisuje się w realizację działań opisanych w **Strategii Rozwoju Województwa Mazowieckiego do roku 2030**. W ramach celu ramowego *Wykorzystanie potencjału kultury i dziedzictwa kulturowego oraz walorów środowiska przyrodniczego dla rozwoju gospodarczego regionu i poprawy jakości życia* wdrażane będą zadania sprzyjające:

- Wykorzystania potencjału dziedzictwa kulturowego do zwiększenia atrakcyjności turystycznej regionu;
- Upowszechnienia kultury i twórczości;
- Kreowania miast jako centrów aktywności kulturalnej;
- Wspierania rozwoju przemysłu kreatywnego;
- Wykorzystania dziedzictwa kulturowego w działalności gospodarczej.

Regionalny Program Operacyjny Województwa Mazowieckiego na lata 2014-2020

Główne założenia projektu regionalnego programu operacyjnego dla Mazowsza także będą wspierały realizację zapisów Strategii Rozwoju Usług Kulturalnych. Zapisy dokumentu wskazują obszary priorytetowe, wśród których należy wymienić:

- Ochronę, promocję i rozwój dziedzictwa kulturowego (rozwój zasobów kultury (instytucji kultury i szkolnictwa artystycznego, niezbędnych dla rozwoju przemysłów kultury i kreatywnych, pełniących rolę kulturotwórczą, oferujących przestrzeń dla dostarczania dóbr i usług kulturalnych); realizacja projektów kompleksowych, przekładających się na gotowy do użytku społeczny produkt kulturalny).
- Zmniejszenie dysproporcji w dostępie do kultury oraz rozszerzenie oferty kulturalnej regionu poprzez działania modernizacyjne i renowacyjne w obiektach działających na

rzecz edukacyjnej i kulturalnej w szkołach i uczelniach artystycznych (zapewnienie wysokiej jakości trwałego wyposażenia instytucji kultury).

- Adaptowanie obiektów zabytkowych do działalności kulturalnej, która może być łączona z działalnością komercyjną.
- Rozwój edukacji kulturalnej - modernizacja i rozbudowa infrastruktury szkolnictwa artystycznego.

1.2. Proces konstruowania Strategii Rozwoju Usług

Proces prac nad Strategią Rozwoju Usług Kulturalnych, który rozpoczęto w maju, a zakończono w grudniu 2013 r., koordynował zespół konsultantów Centrum Doradztwa Strategicznego s.c. D. Bieńkowska, C. Ulasiński, J. Szymańska.

Proces myślenia o rozwoju usług kulturalnych został zainicjowany przez projekt pn. „**Działania wspierające podnoszenie dostępności, jakości i efektywności usług publicznych w powiecie wołomińskim**”, częściowo finansowanego przez Unię Europejską w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna 2007-2013.

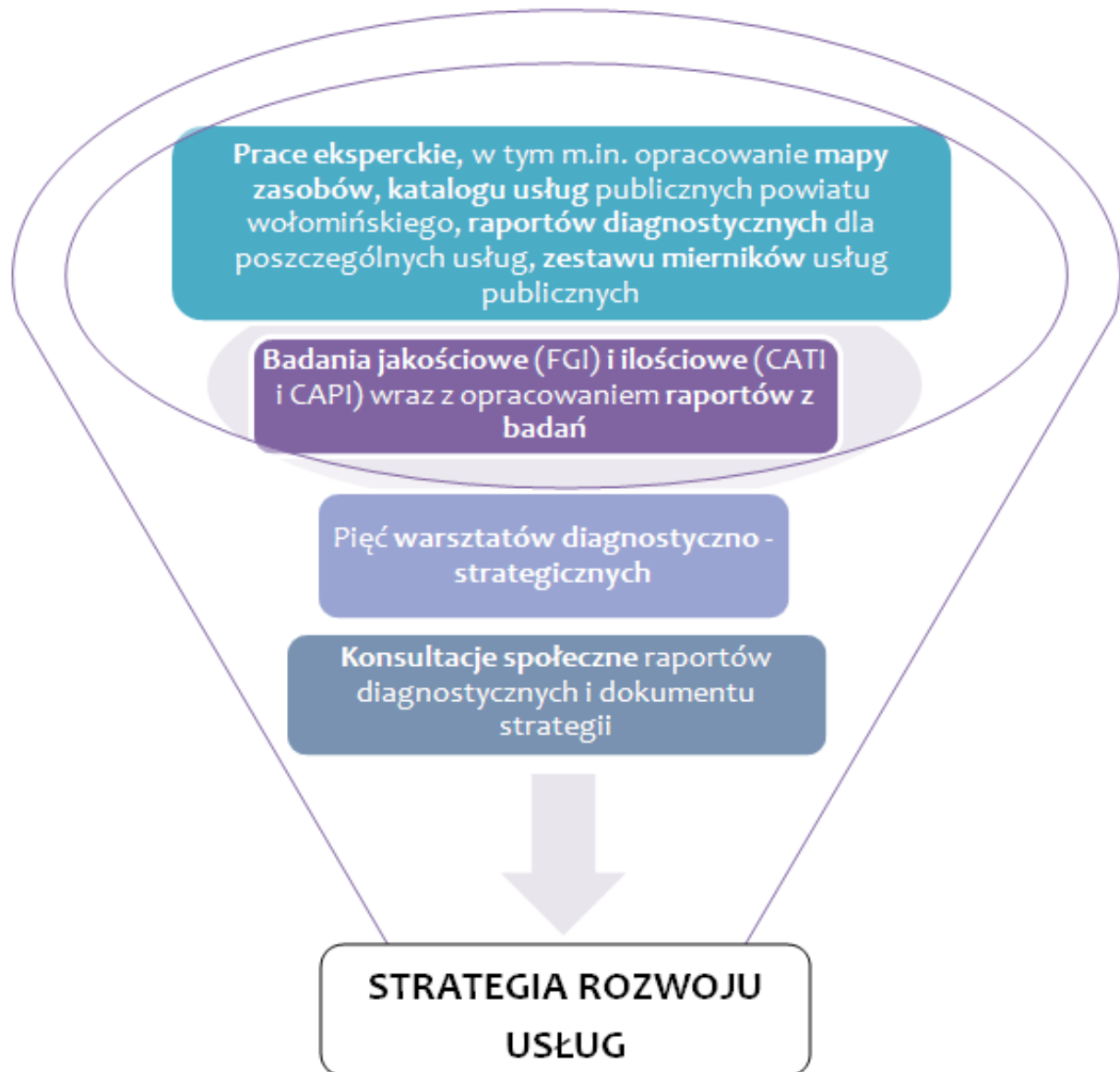
Prace nad dokumentem Strategia Rozwoju Usług Kulturalnych opierały się o wykorzystanie szeregu wzajemnie uzupełniających się metod, prac analitycznych, eksperckich i partycypacyjnych, spośród których wymienić należy:

- analizę danych zastanych;
- badania ilościowe CATI i CAPI;
- badania jakościowe FGI;
- analizy strategiczne (analiza SWOT, PEST, analiza drzewo problemów – drzewo celów);
- spotkania warsztatowe skupiające przedstawicieli jednostek samorządu terytorialnego terenu powiatu wołomińskiego.

W ramach spotkań o charakterze warsztatowym wykorzystany został szereg różnego rodzaju metod pracy takich jak: technika grupy nominalnej – dająca w pierwszej kolejności szansę na pracę indywidualną, następnie dyskusję w zespołach, aby ostatecznie osiągnąć konsensus na sesji plenarnej; dyskusja moderowana; prace z formularzem (kwestionariuszem) oraz zmodyfikowana metoda delficka, opierająca się o kierowane do uczestników warsztatów zadania / pytania bazujące na opracowanym i przesłanym materiale powarsztatowym. Dzięki tej metodzie, każdy z uczestników warsztatów miał możliwość spokojnej, indywidualnej i odłożonej w czasie analizy, a konsultanci uzyskiwali pewność, że nie pominięto żadnych istotnych zagadnień i kwestii.

Prace nad Strategią Rozwoju Usług Kulturalnych

1.3. Struktura dokumentu

Konstrukcja Strategii Rozwoju Usług Kulturalnych odpowiada logice procesu strategicznego i obejmuje cztery zasadnicze części: część pierwszą – wprowadzającą, część drugą – diagnostyczną, część trzecią – operacyjną i część czwartą – wdrożeniową.

Część I Wprowadzająca

W części pierwszej, stanowiącej wprowadzenie do dokumentu, zawarto główne przesłanki procesu opracowywania Strategii Rozwoju Usług – przyjęte założenia wyjściowe, przebieg oraz wykorzystane w procesie metody prac.

Część II Diagnostyczna

Część druga przedstawia zasadnicze wyniki diagnozy jakości, efektywności, skuteczności i dostępności usług kulturalnych świadczonych na terenie powiatu wołomińskiego wraz z głównymi trendami rozwojowymi dostrzegalnymi w tej sferze usług.

Część III Strategiczna

W części trzeciej przedstawiono swoisty rdzeń Strategii Rozwoju Usług w postaci misji oraz opisu domen strategicznego rozwoju usług w powiecie wołomińskim, uzupełniony o siatkę celów strategicznych, operacyjnych oraz zadań (ze wskazaniem zadań flagowych).

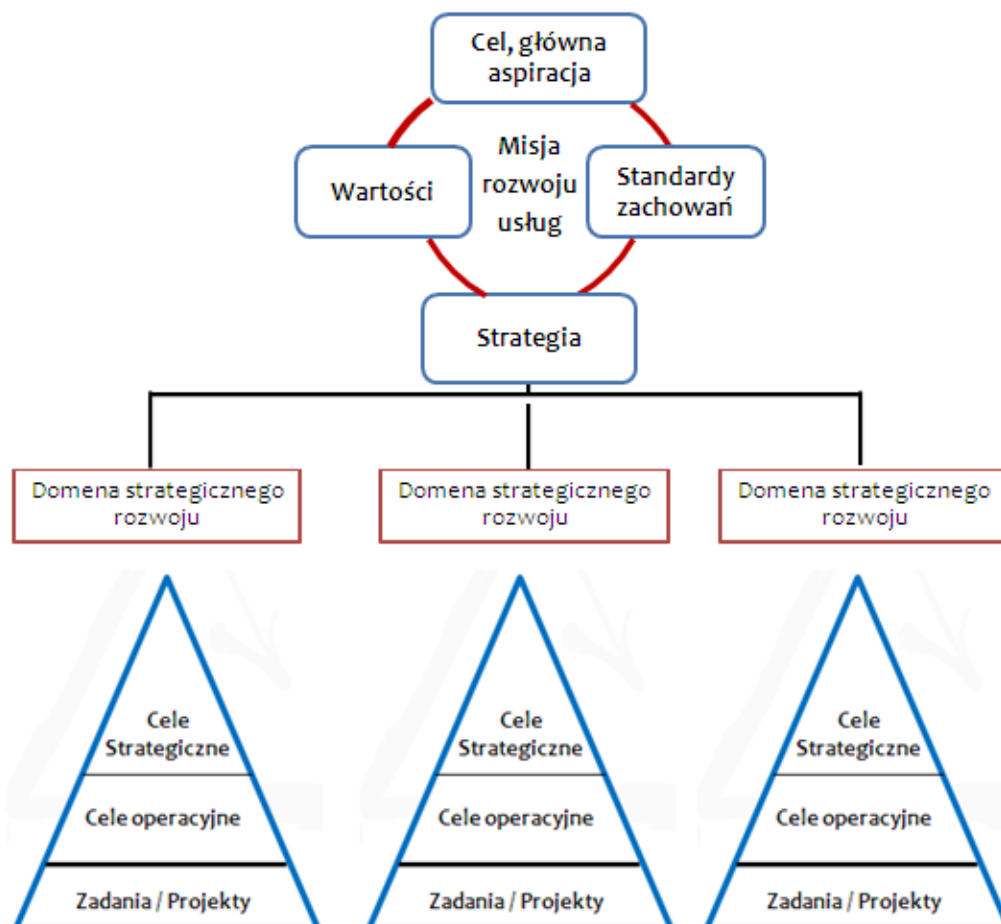
Część IV Wdrożeniowa

Zwienczenie dokumentu zawiera część czwartą, w której ujęto opis systemu wdrażania i monitorowania Strategii Rozwoju Usług wraz z zestawem służących temu wskaźników, procedur oraz określeniem podmiotów zaangażowanych w proces.

Część I Wprowadzająca

Raport diagnostyczny - diagnoza jakości, efektywności i dostępności usług

Część II
diagnostyczna

Część III Strategiczna

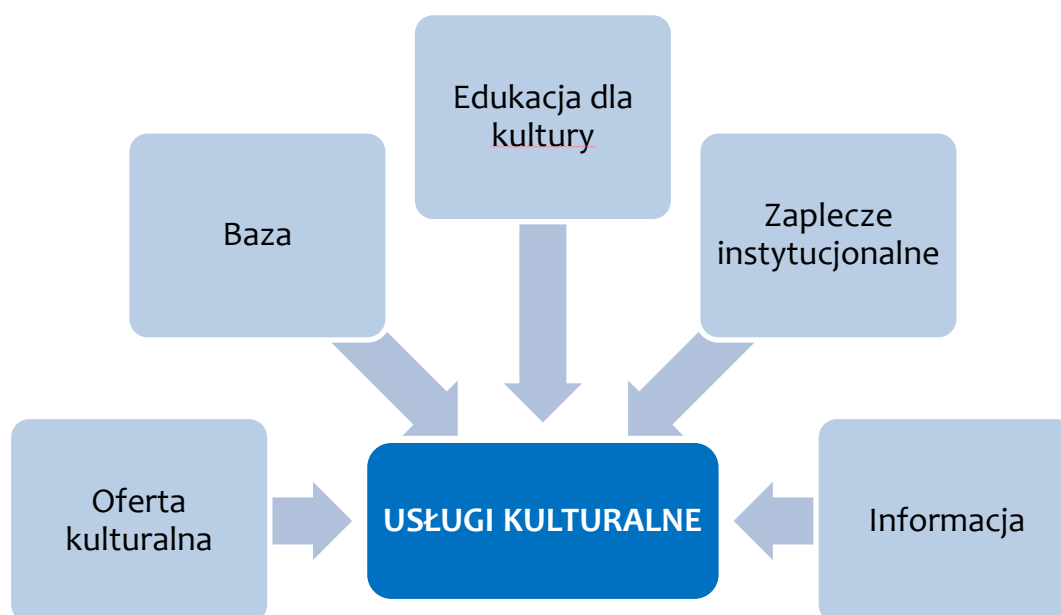
Część IV
Wdrożeniowa

1.4. Usługi kulturalne

Dla celów badania i prac strategicznych przyjęto, że usługi publiczne związane z kulturą, rozumiane będą jako zadania w sferze podtrzymywania, rozwijania, pielęgnowania kultury, wchodzące w zakres obowiązków i możliwości samorządów lokalnych. Zaliczono do nich 5 podstawowych elementów tj.:

- wszelkiego rodzaju ofertę kulturalną (repertuary kin, festiwale, cykliczne przeglądy i konkursy, święta miejscowości, wystawy i ekspozycje);
- bazę w postaci niezbędnej infrastruktury (budynki kina, biblioteki, wyposażenie domów kultury);
- akcje i programy budujące od najmłodszego wieku zainteresowanie życiem kulturalnym (np. pakiety rodzinnych wejściówek do instytucji kulturalnych, organizowanie np. nocy muzeów);
- zaplecze instytucjonalne (wszelkiego rodzaju organizacje zajmujące się krzewieniem kultury np. towarzystwa miłośników lokalnych przysmaków, kapele, zespoły taneczne);
- informowanie o organizowanych imprezach i wydarzeniach kulturalnych na terenie powiatu i gminy.

Cześć II. Diagnostyczna

2.1. Główne wnioski z diagnozy jakości, efektywności i dostępności usług

Poniższe wnioski są syntezą raportów badawczych odnoszących się do badań fokusowych, ilościowych oraz analizy danych zastanych przeprowadzonych w ramach projektu „Działania wspierające podnoszenie dostępności, jakości i efektywności usług publicznych w powiecie wołomińskim”. Przywołane wyniki pochodzą z poszczególnych typów badań:

- począwszy od prac analitycznych, bazujących na ogólnodostępnych danych statystycznych;
- poprzez badania fokusowe, które przyczyniły się do nakreślenia kontekstu analizowanej usługi oraz zebrania komentarzy, opinii i doświadczeń mieszkańców powiatu wołomińskiego;
- kończąc na efektach badań ilościowych, które pozwoliły zmierzyć natężenie zidentyfikowanych w badaniach jakościowych kwestii problemowych.

W badaniach szczególnie akcentowano głos osób niepełnosprawnych, członków rodzin wielodzietnych, osób, które ukończyły 65 lat a także mieszkańców obszarów wiejskich¹.

DIAGNOZA USŁUG PUBLICZNYCH W POWIECIE WOŁOMIŃSKIM

BADANIA FOKUSOWE

16 pogłębionych
wywiadów
grupowych

WARSZTATY DIAGNOSTYCZNE

5 warsztatów dla
każdej z usług

ANALIZA DANYCH ZASTANYCH

(BDL GUS, OKE, NFZ,
www.JST)

BADANIA ILOŚCIOWE

CATI: n=3477
CAPI: n=240

¹ Pełne wyniki badania, w postaci Raportu Diagnostycznego stanowią załącznik do dokumentu strategii.

Główne wnioski z analizy danych zastanych

wołomiński odznacza się umiarkowanym (przeciętnym) poziomem zaspokojenia potrzeb mieszkańców w zakresie usług kulturalnych. Powiat wołomiński odznacza się niskim poziomem dostępności wydarzeń kulturalnych (33,9 imprez w przeliczeniu na 10 000 osób). Równocześnie należy zwrócić uwagę na bardzo niskie zainteresowanie mieszkańców powiatu organizowanymi imprezami kulturalnymi. Liczba uczestników wydarzeń kulturalnych na 1 000 ludności w powiecie wołomińskim (329) jest zdecydowanie niższa niż średnio w Polsce, województwie mazowieckim i subregionie warszawskim wschodnim. Ponadto w latach 2007 – 2012, w powiecie wołomińskim nastąpił bardzo wyraźny spadek liczby osób partycypujących w różnego rodzaju wydarzeniach kulturalnych (o 41,0%).

Wśród mocnych stron powiatu wołomińskiego w zakresie usług kulturalnych wypada wskazać przede wszystkim na relatywnie wysoką dostępność kół (klubów) kulturalnych, a także zespołów artystycznych. Jednocześnie mieszkańcy powiatu wykazują względnie wysokie zaangażowanie w działalność różnorodnych klubów kulturalnych oraz zespołów artystycznych. Ponadto w latach 2007 – 2012, w powiecie wołomińskim zaobserwowano wyraźny wzrost liczby członków klubów zainteresowań (o 54,2%). Niemniej jednak w tym samym czasie miał miejsce spadek ilości osób angażujących się w działalność zespołów artystycznych (o 17,5%).

Wśród najpoważniejszych ograniczeń w zakresie zaspokajania usług kulturalnych w powiecie wołomińskim należy zwrócić szczególną uwagę na brak infrastruktury usług kultury (ośrodków / domów kultury) w gminach Poświętne i Strachówka, wokół których mogłoby się rozwijać życie kulturalne mieszkańców (m.in. organizacja imprez kulturalnych, funkcjonowanie różnego rodzaju klubów kulturalnych i zespołów artystycznych).

W latach 2007 – 2012 w powiecie wołomińskim odnotowano widoczną poprawę dostępności do usług bibliotecznych (przyrost wielkości księgozbioru o 13,3% woluminów), jak również wyraźny wzrost poziomu czytelnictwa wśród mieszkańców (wzrost liczby czytelników bibliotek o 31,0%). Jednakże dostępność do zbiorów bibliotecznych mierzona wielkością księgozbioru w przeliczeniu na 1 000 mieszkańców w powiecie wołomińskim (2 239) kształtuje się na niższym poziomie niż przeciętnie w Polsce, województwie mazowieckim oraz subregionie warszawskim wschodnim. Podobnie poziom czytelnictwa wśród ludności mierzony liczbą czytelników bibliotek publicznych w przeliczeniu na 1 000 mieszkańców w powiecie wołomińskim (138) jest niższy w porównaniu ze średnią dla kraju, województwa mazowieckiego i subregionu warszawskiego wschodniego.

Powiat wołomiński odznacza się wysoką wartością wydatków budżetowych powiatu na zadania z zakresu kultury. Udział nakładów finansowych na usługi kulturalne w całkowitych wydatkach budżetowych powiatu (2,6%), a także poziom tychże nakładów w przeliczeniu na 1 mieszkańca (17,2 PLN), w przypadku powiatu wołomińskiego są znacznie wyższe w porównaniu ze średnią dla Polski, województwa mazowieckiego i subregionu warszawskiego wschodniego.

Pomimo wyraźnego wzrostu nakładów finansowych gmin na kulturę oraz ochronę dziedzictwa narodowego, jaki nastąpił w latach 2007 – 2012, ich udział w ogólnych wydatkach budżetowych w dalszym ciągu pozostaje na niedostatecznym poziomie (2,1%). Jednocześnie powiat wołomiński charakteryzuje się znacznie niższymi wydatkami budżetowymi gmin na działalność kulturalną na 1

mieszkańca (58,5 PLN) w porównaniu ze średnią dla Polski, województwa mazowieckiego, jak również subregionu warszawskiego wschodniego. Równocześnie powiat wołomiński cechuje się wyraźnie niezadowolającym poziomem nakładów majątkowych gmin na kulturę oraz ochronę dziedzictwa narodowego. Wielkość wydatków majątkowych gmin na sferę usług kulturalnych na 1 mieszkańca (1,2 PLN) jest zdecydowanie niższa niż przeciętnie w kraju i regionie.

Główne wnioski z badań jakościowych

Ocena usług kulturalnych realizowanych na terenie powiatu nie zyskała wielu ocen przychylnych. Wręcz przeciwnie, badani celnie wskazywali na słabości tego rodzaju usług. W swych sądach powoływali się na kryteria:

1. dostępności (dostęp do domów kultury, kin, teatrów, muzeów, galerii itp. oraz dostęp do informacji o wydarzeniach kulturalnych, które są organizowane na terenie powiatu);
2. jakości oferty kulturalnej;
3. jakości infrastruktury kulturalnej oraz zaplecza instytucjonalnego.

Główne wnioski i spostrzeżenia mieszkańców

- Informacja o wydarzeniach kulturalnych nie jest równomiernie oceniana. Część badanych uważa, że dotychczasowe kanały komunikacji z odbiorcami są wystarczające i skuteczne. Jednak wciąż szwankuje aktualizowanie informacji na stronach internetowych oraz system informacji o przysługujących zniżkach na konkretne wydarzenia kulturalne.
- Jakość oferty kulturalnej powiatu także nie zyskała poklasku – dla młodszego pokolenia jest ona zbyt patetyczna i nieadekwatna do współczesnych trendów. Średnie pokolenie mieszkańców również podnosi krytyczny głos znużeniem stałymi, cyklicznymi imprezami plenerowymi, oczekują świeżości i oferty z wyższej półki. Wysoko za to została oceniona oferta dla dzieci i seniorów.
- Wśród badanych istnieje silne przekonanie o braku wsparcia dla inicjatyw młodych, którzy chcieliby rozwijać alternatywną kulturę i w jej obszarach się realizować. Poza tradycyjnymi domami kultury, brakuje ośrodków, gdzie mieszkańcy mogliby realizować własne potrzeby kulturalne.
- Aktywność mieszkańców może przynieść pozytywne efekty – przykładem jest przyjęcie Wołomińskiej Karty dla Dużych Rodzin. Badani entuzjastycznie ocenili takie narzędzie wspierania rodzin wielodzietnych i niwelowania barier w dostępie do życia kulturalnego.
- Infrastruktura kulturalna w miastach jest postrzegana zdecydowanie lepiej niż na terenach wiejskich. Mieszkańcy miast doceniają działania inwestycyjne i remontowe samorządów wzbogacające ofertę kulturalną w gminie. Zamieszkali na terenach wiejskich nadal oczekują na dostosowania istniejących obiektów do standardów XXI wieku.

Pokłosiem tak nakreślonej diagnozy są oczekiwania przedstawicieli mieszkańców. Zależy im przede wszystkim na kompleksowej, aktualnej, jasnej i zrozumiałej informacji o aktualnych wydarzeniach kulturalnych. Po drugie, oczekują takiego konstruowania oferty kulturalnej, aby przedstawiciele różnych grup wiekowych mogli znaleźć dla siebie atrakcyjny katalog wydarzeń i przedsięwzięć kulturalnych. Trzecim priorytetowym działaniem powinno być uporanie się ze

stanem technicznym obiektów kultury, podniesienie ich standardu i jakości realizowanych tam projektów kulturalnych.

Główne wnioski z badań ilościowych

Z badań wynika, że co czwarty mieszkaniec powiatu wołomińskiego nie uznaje się za konsumenta oferty kulturalnej. Największy odsetek badanych deklaruje, że z oferty kulturalnej korzysta w Warszawie (52% wskazań), nieco mniej (44%) na terenie swojej gminy. Miejsce zamieszkania (gmina) bardzo warunkuje uczestnictwo w wydarzeniach kulturalnych – w gminie Strachówka ponad połowa ankietowanych przyznała, że w ogóle nie korzysta w ogóle z oferty kulturalnej, natomiast najbardziej aktywni jako konsumenci kultury są przede wszystkim mieszkańcy gmin położonych najbliżej Warszawy - Ząbek, Marek, Kobyłki, Wołomina i Zielonki. Z oferty kulturalnej w Warszawie najczęściej korzystają mieszkańcy Ząbek.

Wśród wyróżnionych grup mieszkańców najrzadziej z oferty kulturalnej korzystają osoby niepełnosprawne – prawie połowa zadeklarowała, że w ogóle nie korzysta z tego typu aktywności. Niską aktywnością w życiu kulturalnym cechują się również najstarsi respondenci - powyżej 65 roku życia oraz mieszkańcy wsi.

Mieszkańcy powiatu deklarujący się jako aktywni konsumenci kultury najczęściej uczestniczą w koncertach, festiwalach muzycznych. Prawie wszystkie imprezy, wydarzenia kulturalne, w jakich uczestniczą mieszkańcy powiatu wołomińskiego najczęściej odbywają się w Warszawie, a nie w gminie, w której mieszkają, bądź też w sąsiedniej. Dotyczy to zwłaszcza mieszkańców gmin oddalonych od stolicy. Jedyny wyjątek stanowią festyny, czy też uroczystości historyczne, patriotyczne, w których mieszkańcy powiatu uczestniczą najczęściej we własnej gminie. Wynika to z pewnością z tego, że tego typu imprezy urządzone są powszechnie na terenie każdej gminy. Innymi słowy – mieszkańcy korzystają najczęściej z tego, co ofiaruje im własna gmina.

Ogólna ocena jakości oferty kulturalnej w powiecie wołomińskim nie wypada zbyt korzystnie, średnia ocen w skali pięciostopniowej, to zaledwie 3,27, co oznacza, że konsumenci kultury postrzegają obraz oferty kulturalnej dość krytycznie. Patrząc z perspektywy całego powiatu stosunkowo najlepiej ze wszystkich ocenianych elementów oferty kulturalnej wypada ocena informowania mieszkańców o wydarzeniach kulturalnych w gminie, a najgorzej dostępność bazy lokali do zagospodarowania wolnego czasu.

Najjaśniejszy obraz oferty kulturalnej wyłania się z opinii respondentów w Jadowie – w przypadku siedmiu na osiem ocenianych elementów ankietowani z tej właśnie gminy wystawili najwyższe oceny. Drugą gminą, w której konsumenci kultury również wysoko oceniają ofertę kulturalną jest Radzymin – największym atutem tej gminy pod względem oferty kulturalnej jest dostępność bazy, lokali do zagospodarowania wolnego czasu. Najbardziej krytycznie z kolei oceniają ofertę kulturalną swoich gmin mieszkańcy Poświętnego i Strachówki. Kolejny wniosek płynący z badań - mieszkańcy wsi nieco niżej niż mieszkańcy miast oceniają ofertę kulturalną – dotyczy to wszystkich aspektów oferty kulturalnej, choć należy podkreślić, że różnica w ocenie jest bardzo nieznaczna.

POMOC TECHNICZNA
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

**POWIAT
WOŁOMIŃSKI**

**UNIA
EUROPEJSKA**

Projekt współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna 2007-2013

Z badań wynika również, że najbardziej wyczekiwany instrumentem krzewienia kultury jest kino (23% wskazań) oraz prawie na równi organizacja koncertów, festiwali muzycznych (21%) oraz spektakli teatralnych, kabaretowych (20,1%).

Opracowanie:

Centrum Doradztwa Strategicznego, 30 – 103 Kraków ul. Włóczków 22/3,
Tel. (12) 623 77 40, Fax (12) 623 77 85, www.cds.krakow.pl e-mail: cds@cds.krakow.pl

2.2 Analiza SWOT

Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> — systematyczny wzrost zaangażowania mieszkańców powiatu w działalność kół / klubów kulturalnych (wzrost liczby członków klubów kulturalnych w latach 2007 – 2012 o 54,2%) — względnie wysoka dostępność kół / klubów kulturalnych w powiecie (względnie wysoka liczba kół / klubów kulturalnych na 10 000 mieszkańców – 5,3) — bardzo wysoki poziom zaangażowania mieszkańców powiatu w działalność kół / klubów kulturalnych (wysoka liczba członków przypadających na 1 koło / klub kulturalny – 36, wysoka liczba członków kół / klubów kulturalnych na 1 000 mieszkańców – 19) — umiarkowana dostępność zespołów artystycznych w powiecie (względnie wysoka liczba zespołów artystycznych na 10 000 mieszkańców – 3,2) — relatywnie wysoki poziom zaangażowania mieszkańców powiatu w działalność zespołów artystycznych (względnie wysoka liczba członków przypadających na 1 zespół artystyczny – 19, względnie wysoka ilość członków zespołów artystycznych na 1 000 mieszkańców – 6) — systematyczna poprawa dostępności do usług bibliotecznych w powiecie (przyrost ilości zbiorów bibliotecznych w latach 2007 – 2012 o 13,3% woluminów) — wzrost poziomu czytelnictwa wśród mieszkańców powiatu (wzrost liczby czytelników bibliotek publicznych w latach 2007 – 2012 o 31,0%) — wzrost wydatków budżetowych powiatu wołomińskiego na kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego w latach 2007 – 2012 o 596,9% — wzrost wydatków budżetowych gmin na 	<ul style="list-style-type: none"> — brak infrastruktury usług kulturalnych (ośrodków / domów kultury) w gminach Poświętne i Strachówka — spadek zainteresowania mieszkańców imprezami kulturalnymi organizowanymi na terenie powiatu (spadek liczby uczestników imprez kulturalnych w latach 2007 – 2011 o 41,0%) — niski poziom dostępności imprez kulturalnych (niska liczba imprez kulturalnych na 10 000 mieszkańców – 33,9) — niski poziom zainteresowania mieszkańców wydarzeniami kulturalnymi organizowanymi na terenie powiatu (niska liczba uczestników przypadających na 1 imprezę kulturalną – 97, niska liczba uczestników imprez kulturalnych na 1 000 mieszkańców – 329) — spadek zaangażowania ludności powiatu w działalność zespołów artystycznych (spadek liczby członków zespołów artystycznych w latach 2007 – 2012 o 17,5%) — niski poziom dostępności do usług bibliotecznych w powiecie (niska wielkość księgozbioru bibliotek publicznych w przeliczeniu na 1 000 mieszkańców – 2 239) — niski poziom czytelnictwa wśród mieszkańców powiatu (niska liczba czytelników na 1 000 mieszkańców – 138) — niski udział wydatków budżetowych gmin na kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego w wydatkach ogółem (2,1%) — niski poziom wydatków budżetowych gmin na kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego w przeliczeniu na 1 mieszkańca (58,5 PLN) — niezadowalający poziom nakładów

<p>kulturę oraz ochronę dziedzictwa narodowego w latach 2007 – 2012 o 19,2%</p> <ul style="list-style-type: none"> – wysoki udział nakładów finansowych na kulturę oraz ochronę dziedzictwa narodowego w ogólnych wydatkach budżetowych powiatu wołomińskiego (2,6%) – wysoki poziom wydatków budżetowych powiatu wołomińskiego na kulturę oraz ochronę dziedzictwa narodowego w przeliczeniu na 1 mieszkańca (17,2 PLN) – wysoki poziom nakładów majątkowych powiatu wołomińskiego na działalność kulturalną (wysoka wartość wydatków budżetowych powiatu wołomińskiego na kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego w przeliczeniu na 1 mieszkańca – 13,7 PLN) – wydarzenia patriotyczno – kulturalne o wymiarze ogólnopolskim – widowisko plenerowe Bitwa warszawska Ossów, Radzymin. 	<p>majątkowych gmin na kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego (niska wartość wydatków majątkowych na kulturę oraz ochronę dziedzictwa narodowego na 1 mieszkańca – 1,2 PLN)</p>
<p>Szanse</p>	<p>Zagrożenia</p>
<ul style="list-style-type: none"> – Wykorzystanie środków UE na podnoszenie jakości i atrakcyjności usług kulturalnych – Wymiany międzynarodowe/międzygminne; – Preferencje rodzinne (nastawienie na kształcenie i rozwój osobowości poprawiający jakość życia); – Rodzice coraz częściej interesujący się rozwojem artystycznym, edukacją artystyczną swoich dzieci. – Styl życia chęć inwestowania we własny rozwój osobisty (poczucie własnej wartości i wiara w siebie); – Globalizacja wydarzeń kulturalnych – Rozwój technologii – praktyczne dostępność do wydarzeń kulturalnych – Wzbogacenie oferty artystycznej, komputeryzacja, metody pracy itp.); – Trendy na wzrost aktywności kulturalnej i artystycznej, – Popularność partycypacyjnego uczestnictwa w kulturze (liczne dobre 	<ul style="list-style-type: none"> – Niestabilność przepisów finansowania instytucji kultury. – Brak podejmowania decyzji (ustawy) w oparciu o rzetelne analizy i badania. – Biurokracja procedur pracy instytucji kulturalnych; – Obciążanie samorządów nowymi zadaniami bez wystarczającego wsparcia finansowego na realizację tych zadań; – Zbyt mały dostęp do nowoczesnych technologii; – Bezrobocie (w sferze ekonomicznej i psychologicznej); – Kryzys gospodarczy (wpływ na dotacje kulturalne); – Kryzys gospodarczy spadek liczby i wielkość sponsoringu kulturalnego; – Dyskryminacja dzieci pochodzących ze wsi; – Zróżnicowanie mentalne związane z przemieszczaniem się ludzi z miast na wieś;

<p>przykłady),</p> <ul style="list-style-type: none">– Duża ilość popularnych audycji telewizyjnych popularyzujących aspiracje artystyczne ludzi.	<ul style="list-style-type: none">– Zmiana stylu życia (zbyt długi czas pracy rodziców, za mało czasu poświęcanego dzieciom, przeciążamy dzieci dodatkowymi zajęciami);– Zróżnicowanie postaw życiowych mieć – być;– Zalew złych wzorców kulturalnych via komercyjne stacje telewizyjne i inne media,– Próby upolitycznienia kultury,– Komerccjalizacja Kultury.
---	--

Cześć III. Strategiczna

3.1 Misja rozwoju usług

Myślenie o rozwoju usług kulturalnych na terenie powiatu wołomińskiego podobnie jak strategiczne myślenie o rozwoju innych usług publicznych świadczonych na poziomie samorządowym oraz planowanie działań sprzyjających takiemu rozwojowi wymaga odpowiedzenia sobie na kluczowe pytania: *Po co to robimy i co jest naszą aspiracją? Jakie są obszary, w których chcemy skoncentrować swoje wysiłki? W oparciu o jakie wartości działamy? Jakie standardy prowadzenia polityki rozwoju są dla nas istotne?* Pytania te odnoszą się w równym stopniu do firm, instytucji publicznych, jak i organizacji pozarządowych zastanawiających się nad swoim rozwojem, a odpowiedź na nie określa się najogólniej jako opis Misji lub precyzyjniej - poczucie Misji (ang. *sens of mission*). Zgodnie z takim ujęciem wypracowana została misja rozwoju usług kulturalnych, która zgodnie z wykorzystanym w procesie strategicznym modelem Ashridge złożona jest z czterech elementów. Na misję Rozwoju Usług Kulturalnych składają się zatem:

- **główny cel** – zasadnicza aspiracja rozwoju usług;
- **domeny strategicznego rozwoju** – podstawowe obszary prowadzenia rozwoju świadczonych usług;
- **wartości** – istotne z punktu widzenia rozwoju usług, to w co wierzymy;
- **standardy zachowań organizacyjnych** – procedury, polityki i schematy działania.

Tak określoną misję rozwoju usług kulturalnych, pomimo wyodrębnienia czterech elementów, należy postrzegać i odczytywać jako integralną całość. Misja w modelu Ashridge to główny cel wskazujący podstawowy kierunek działań, domeny strategicznego rozwoju – określające obszary koncentracji wysiłków, ale także wartości oraz standardy zachowań, które towarzyszą procesowi wyboru i realizacji zadań, wpisujących się w określone w celu i strategii główne kierunki rozwoju. W takim ujęciu misja stanowi „rdzeń” dokumentu Strategia Rozwoju Usług Kulturalnych, który kolejno wypełniany i uszczegółowiany jest (w kolejnych rozdziałach) poprzez zapisy celów strategicznych, operacyjnych oraz zadań (w tym propozycji zadań flagowych).

Czteroelementowa misja rozwoju usług kulturalnych na terenie powiatu wołomińskiego i wchodzących w jego skład gmin przedstawiona jest poniżej.

Misja rozwoju usług kulturalnych w powiecie wołomińskim według modelu Ashridge

CEL

Coraz większa liczba mieszkańców powiatu Wołomińskiego ma **pełny dostęp do usług kulturalnych** świadczonych zarówno przez instytucje samorządowe, jak inne podmioty (publiczne i prywatne), oraz **aktywnie z nich korzysta**.
Jest doskonale poinformowana.

Tworzona na terenie powiatu i gmin oferta usług kulturalnych buduje **pozytywny wizerunek lokalnych miejsc i ludzi** - skupia się na walorach lokalnych. Jest **uzupełnieniem oferty kulturalnej metropolii**, ale aspiruje także do tworzenia oryginalnych i wartościowych **ponadlokalnych wydarzeń kulturalnych**, przyciągających publiczność zewnętrzną.

Coraz ważniejszą rolę w tworzeniu usług kulturalnych mają **lokalne organizacje i stowarzyszenia**, oparte na aktywności mieszkańców i mające wsparcie władz lokalnych. Realizują one zróżnicowane potrzeby różnych środowisk, prowadzą intensywną **edukację kulturalną** i **rozbudzają zamiłowanie do różnych dziedzin kultury**, przyczyniając się do integracji społeczności, podwyższenia standardów życiowych, wyrównywania nierówności społecznych.

WARTOŚCI

1. Samorealizacja człowieka przez rozwój pasji i zainteresowań;
2. Mieszkańcy mają zróżnicowane potrzeby kulturalne;
3. Współpraca w tworzeniu wartości kultury jest ważna;
4. Autentyczność, lokalność, tradycja;
5. Jakość oferty kulturalnej jest najważniejsza.

STANDARDY ZACHWAŃ

1. Pełna dostępność usług kulturalnych (czas, miejsce, koszty);
2. Autentyczność i wysoka jakość systematycznie ocenianej (monitorowanej) oferty kulturalnej;
3. Współpraca w tworzeniu oferty i jej upowszechnianiu;
4. Korzystamy z różnorodnych źródeł finansowania kultury (mecenaty, sponsorowanie, montaż finansowe, pozyskiwanie ze źródeł zewnętrznych).

DOMENY STRATEGICZNEGO ROZWOJU

1. Różnorodna, wysokiej jakości oferta kulturalna.
2. Baza dla kultury.
3. Promocja i upowszechnianie kultury.

3.2 Plany działań dla domen strategicznego rozwoju

DOMENA 1. RÓŻNORODNA, WYSOKIEJ JAKOŚCI OFERTA KULTURALNA

Ze względu na znaczne zróżnicowanie powiatu pod względem terytorialnym i co za tym idzie kulturowym, oferta powinna być zróżnicowana dostosowana do potrzeb różnych grup także ze względu na wyróżnik wiekowy. Pierwszoplanowym działaniem jest stworzenie większej dostępności do usług kulturalnych głównie przez atrakcyjną ofertę opartą na własnych zasobach kulturowych, często także atrakcyjną dla mieszkańców Warszawy. Wysokiej jakości ofert. Po drugie zaproponowano stworzenie mechanizmów pomagających korzystać z usług kulturalnych osobom, bądź grupom mieszkańców (młodzież szkolna, seniorzy, rodziny wielodzietne). System stypendialny dla uzdolnionej artystycznie młodzieży jest wyrazem dbania o przeszłe talenty, które mogą być w przyszłości wizytówką, ambasadorami powiatu i go promować. Perspektywiczne jest także, położenie nacisku na aktywne korzystanie z kultury i/lub jej współtworzenie. W planie działań zaproponowano kilka innowacyjnych mechanizmów, ułatwiających partycypacyjne uczestniczenie w kulturze społecznościom lokalnym, umożliwiając samorozwój i realizację potrzeb kulturalnych przy niewielkim wsparciu instytucji samorządu terytorialnego. Położenie terytorialne powiatu wołomińskiego nie pozwala zapominać o Warszawie jako miejscu pełnym atrakcji kulturalnych i artystycznych najwyższej jakości. Należy umożliwić informacje o wydarzeniach oraz zapewnić dostępność komunikacyjną przynajmniej dla dwóch grup mieszkańców powiatu – młodzież szkolna i seniorzy.

SIATKA CELÓW I ZADAŃ DLA DOMENY 1

1. Cel Strategiczny

Dostosowanie oferty kulturalnej gmin i powiatu do potrzeb różnorodnych grup mieszkańców.

Cele operacyjne

- 1.1 Stworzenie stałych mechanizmów badania potrzeb kulturalnych mieszkańców oraz weryfikacji i oceny wydarzeń kulturalnych w powiecie.
- 1.2 Uatrakcyjnienie oferty kulturalnej w gminach i powiecie.
- 1.3 Zwiększenie dostępności do usług kulturalnych na obszarach wiejskich powiatu wołomińskiego.

Proponowane zadania do kontynuacji i realizacji

1. Prowadzenie dorocznego plebiscytu/konkursu na najlepszą ofertę kulturalną w powiecie wołomińskim (strony internetowe powiatu i gmin).

2. Rozwijanie oraz stworzenie nowych ofert turystyczno – edukacyjnych opartych lokalne dziedzictwo kulturowe i przyrodnicze dla mieszkańców Warszawy, mieszkańców powiatu, ze szczególnym uwzględnieniem młodzieży szkolnej:
 - „Cud nad Wisłą” (Ossów Muzeum Bitwy warszawskiej, Radzymin).
 - „Droga do świętej Faustyny,, Ząbki (Popiełuszko wikarym), Kobyłka (bazylika), Ostrówek Dom świętej Faustyny – Radzymin - JP II
 - Muzeum Kinematografii- Hoffman – Trylogia
 - Trasa jednodniowej wycieczki kulturowo edukacyjnej dla dzieci i młodzieży : Muzeum Bitwy Warszawskiej w Ossowie- barokowa Bazylika w Kobyłce – Muzeum Zofii Nałkowskiej w Wołominie.
3. Wołomiński „bon kulturalny” – pakiet ulg dla rodzin wielodzietnych na wydarzenia i imprezy kulturalne. (rozszerzenie ulg na usługi kulturalne dla rodzin wielodzietnych w Wołominie na obszar (docelowo) całego powiatu
4. Stypendia kulturalne dla uzdolnionej artystycznie młodzieży szkolnej z powiatu wołomińskiego (zindywidualizowana forma: np. roczne stypendia gotówkowe, karnet roczny do filharmonii, teatru etc, zakup instrumentów muzycznych, aparatów fotograficznych, kamer, farb, sztalug etc, opłaty dodatkowych lekcji i zajęć – źródło pieniądze samorządu lub zebrane od osób prywatnych na wzór „Funduszy Lokalnych (stypendialnych).

2. Cel Strategiczny

Włączanie społeczności lokalnych w budowanie lokalnej oferty kulturalnej.

Cele operacyjne

- 2.1 Wdrażanie nowoczesnych form upowszechniania kultury (np. lokalny animator kulturalny).
- 2.2 Wspieranie oddolnych, innowacyjnych pomysłów na ofertę kulturalną.

Proponowane zadania do realizacji

1. Stworzenie Inkubatora działań kulturalnych, otwarcie na ludzi z pomysłami kulturalnymi – stworzenie przestrzeni do realizacji aktywności kulturalnej mieszkańców.
 - Inwentaryzacja wolnych przestrzeni publicznych dla twórczości artystycznej i kulturalnej (inkubator kultury rozproszony)
 - Przygotowania pracowników instytucji kulturalnych do roli animatorów kultury (ewentualnie outsorsing – kontraktacja usług publicznych przez NGO,s)
 - Upowszechnienia informacji o możliwościach wsparcia oddolnych inicjatyw artystycznych w ramach rozproszonego inkubatora działań kulturalnych.

2. Kulturalny budżet partycypacyjny – wydzielenie puli środków na wydarzenia, projekty kulturalne, które byłyby rozdysponowywane przy udziale mieszkańców lub ich przedstawicieli (np. w drodze głosowania)².
3. „Groupon Kultury” - platforma internetowa, pozwalająca poznać i zorganizować osoby chcące kreować ofertę kulturalną lub wspólnie w niej uczestniczyć. Działanie analogiczne, jak portale łączące ludzi, szukających towarzyszy np. niszowych podróży.

3. Cel Strategiczny

Warszawskie atrakcje kulturalne w zasięgu ręki mieszkańców powiatu.

Cele operacyjne

- 3.1. Zebranie i udostępnienie informacji o interesujących wydarzeniach kulturalnych w Stolicy
- 3.2. Organizacja wyjazdów/powrotów na wydarzenia artystyczne do stolicy

Proponowane zadania do realizacji

1. Zorganizowanie i upowszechnianie informacji o wydarzeniach kulturalnych w Warszawie i powiecie (newsletter, portal, system sms).
2. Organizacja wyjazdów dla grup (dzieci i młodzież szkolna, seniorzy) i indywidualnych mieszkańców zainteresowanych wydarzeniami kulturalnymi stolicy
3. Udostępnienie przestrzeni na stronach internetowych dla „Pogotowia Kulturalnego” - lokalnego carpoolingu (wspólne wyjazdy na wydarzenia kulturalne, ograniczanie kosztów transportu dzięki wspólnej podróży do Warszawy i z powrotem).

DOMENA 2. BAZA DLA KULTURY

Baza dla działań i aktywności kulturalnych w gminach i Powiecie wołomińskim, powinna być dostosowana do potrzeb i możliwości finansowych jednostek samorządu terytorialnego. Niewątpliwie koniecznym jest uzupełnienie sieci świetlic w wielu miejscowościach powiatu (głównie Gminy Strachówka i Poświętne). Należy także zwiększyć liczbę punktów bibliotecznych i zwiększyć nacisk na pełnienie nowych funkcji kulturalnych przez Biblioteki (miejsca aktywności i innowacyjności kulturalnej). Obok rozbudowy i modernizacji obiektów pełniących także funkcje kulturalne, niezbędne jest rewitalizacja przestrzeni publicznych i obiektów, które przy niezbyt dużym doinwestowaniu (przez samorządy albo w innej formule współfinansowania) mogą stać się miejscami do zaspokajania różnorodnych potrzeb kulturalnych. Osobnym ale równie ważnym zadaniem jest rewitalizacja przestrzeni publicznych

² Kolorem niebieskim oznaczono zadania flagowe – kluczowe dla osiągnięcia założonych celów, a równocześnie możliwe do realizacji w partnerskim układzie. Wybór zadań flagowych był elementem priorytetyzacji realizowanej w ramach warsztatów strategicznych.

dla aktywności kulturalnej mieszkańców powiatu wołomińskiego. Pierwzoplanowe są jedna duża zintegrowana inwestycja, które tworzą nową jakość kulturalną w wymiarze ponad lokalnych. Inwestycje w Muzeum Bitwy warszawskiej w Ossowie oraz określenie modelu działania (formuły działania) Pałacu w Chrzęsnem - Norwidowskie Centrum Kultury to kluczowe inwestycje infrastrukturalne.

SIATKA CELÓW I ZADAŃ DLA DOMENY 2

1. Cel strategiczny

Tworzenie / budowa oraz modernizacja bazy kulturalnej dla aktywności kulturalnej w powiecie i gminach

Proponowane zadania do realizacji

1. Wsparcie w tworzeniu i modernizacji świetlic i punktów bibliotecznych na terenach wiejskich powiatu np.
 - Utworzenie świetlicy wiejskiej w Jadwisinie (Gmina Strachówka) pełniącej rolę Centrum rękodzielnictwa (warsztaty i wystawiennictwo).
 - Utworzenie świetlicy wiejskiej w Strachówce i w Równem dla Koła Gospodyń Wiejskich.
2. Remont Domu Kultury w Wołominie i rozbudowa na terenie po starym basenie (sala widowiskowa i zaplecza sekcji, klubów).
3. Modernizacja Dworku Sikorskiego w Ząbkach na cele kulturalne.

2. Cel strategiczny

Tworzenie i rewitalizacja przestrzeni publicznej dla działań kulturalnych w gminach powiatu wołomińskiego

Proponowane zadania do realizacji

1. Zagospodarowanie przestrzeni publicznej (obiektów publicznych) w gminach na miejsca aktywności artystyczno – kulturalnej (na wzór – przy zachowaniu proporcji – fabryczki Orwida).
2. Zagospodarowanie (projekt i realizacja) przestrzeni publicznej – Plac Jana Pawła II w Zielonce
3. Przeniesienie biblioteki w Zielonce do budynku po straży miejskiej (przystosowanie budynku).

3. Cel strategiczny

Zintegrowane inwestycje kulturalne w gminach i powiecie Wołomińskim

Cele operacyjne

3.1. Programu współpracy inwestycyjnej międzygminnej i międzysektorowej na rzecz kultury w powiecie Wołomińskim

Proponowane zadania do kontynuacji i realizacji

1. Budowa Muzeum Bitwy Warszawskiej w Ossowie na 100 lecie bitwy warszawskiej (charakterystyka i rzuty budynku na www.ossow1920.pl)
2. Przystosowanie Pałacu w Chrzęsnem - Norwidowskie Centrum Kultury, do pełnienia reprezentacyjnej ponadlokalnej funkcji kulturalno – edukacyjnej (opracowanie koncepcji funkcjonowania Centrum z wykorzystaniem zasobów dotyczących twórczości C.K. Norwida, Wł. Podkowińskiego – impresjonizm, tradycji i zwyczajów Ziemiaństwa, tradycji „Siewby” – pismo chłopskie z przełomu XIX/XX wieku powstałego w Tłuszczu (Chrzęsne).
3. Rozbudowa skansenu w Kuligowie (PPP).

DOMENA 3. PROMOCJA I UPOWSZECHNIANIE KULTURY

Jak wykazały badania a także wypowiedzi lokalnych ekspertów, problemem dla mieszkańców powiatu wołomińskiego jest efektywny prace upowszechnia informacji o usługach kulturalnych powiecie. Prędzej z informacją o wydarzeniach w Warszawie niż w obrębie powiatu. Wspólny kalendarz wydarzeń kulturalnych pozwala nie tylko na zdobycie informacji o nadchodzących imprezach, pozwala też łatwiej i bardziej ekonomicznie planować wydarzenia kulturalne oraz łączyć podobne.

Ważne jest także połączenie wspólnych działań integracja instytucji kultury z terenu powiatu, budowanie środowiska instytucji i ludzi zaangażowanych w działalność kulturalną i artystyczną. Oprócz wymiany doświadczeń, można także tworzyć wspólne działania i wydarzenia kulturalne pełniące funkcje integracyjne i budujące tożsamość kulturową i społeczną społeczności lokalnych oraz w obrębie powiatu.

Wykreowane wydarzenia kulturalne niosą z sobą także walor promocyjny. Z jednej strony są to duże wydarzenia o zasięgu ponad regionalnym, wręcz krajowym (rocznica „Cudu na Wiśle widowisko plenerowe w Ossowie 15 VIII Bitwa warszawska), z drugiej strony liczne wydarzenia o wymiarze lokalnym, które łączy specyficzna forma - są to rekonstrukcje historyczne. Kwestia rekonstrukcji historycznych, może stać się wizytówką powiatu. Potrzeba jeszcze położyć nacisk na włączanie mieszkańców w procesy rekonstrukcyjne.

SIATKA CELÓW I ZADAŃ DLA DOMENY 3

1. Cel strategiczny

Stworzenie zintegrowanego systemu przekazywania informacji o wydarzeniach kulturalnych w gminach i powiecie wołomińskim.

Cele operacyjne

- 1.1 Zbieranie, opracowywanie i udostępnianie informacji o usługach kulturalnych w powiecie.
- 1.2 Współpraca na polu kultury – instytucji gmin, powiatu oraz instytucji niepublicznych (wymiana informacji i dobrych praktyk).

Proponowane zadania do realizacji

1. Opracowanie Powiatowego kalendarza wydarzeń kulturalnych – wersja tradycyjna i elektroniczna;
2. Instytucjonalizacja „Forum instytucji kultury i organizacji kulturalnych” w powiecie wołomińskim;
3. Prezentacje Kulturalne gmin – formuła prezydencji kulturalnej w Powiecie (promocja i prezentacja dorobku kulturalnego Gmin - na przykładzie Jadowa - panorama hafciarska Jadowa);
4. Organizacja cyklicznych turniejów (konkursów) kulturalnych Gmin powiatu Wołomińskiego.
5. Cykliczne spotkania grup rekonstrukcyjnych – seminaria i konferencje - wymiana doświadczeń, wspólne przedsięwzięcia - „specjalizacja powiatowa”.

2. Cel strategiczny

Promocja powiatu wołomińskiego poprzez ponadregionalne wydarzenia kulturalne

Cele operacyjne

- 2.1. Program ogólnopolskich i regionalnych wydarzeń kulturalnych
- 2.2. Odkrywanie na nowo starych i nowych twórców kultury z okolic (od Norwida do Wery Gran).

Proponowane zadania do kontynuacji i realizacji

1. Kluczowe wydarzenia kulturalne o zasięgu ponadlokalnym- krajowym
 - Widowisko plenerowe Bitwa warszawska 15 sierpnia grupy rekonstrukcyjne Ossów.
 - Rocznica Bitwy warszawskiej Radzymin.
 - Cykliczne Koncerty muzyki barokowej w Bazylice w Kobyłce „perła Baroku”.
2. Specjalizacja powiatu - lokalne wydarzenia i imprezy rekonstrukcyjne
 - „Insurekcja Kościuszkowska” (międzynarodowa rekonstrukcja historyczna 26 X Kobyłka Zielonka).
 - Korowód norwidowski (grupy rekonstrukcyjne) Strachówka i inne Gminy.
 - Bitwa pod Boruczą (powstanie styczniowe – grupy rekonstrukcyjne).

3. Cykliczne wydarzenia kulturalne
 - Maraton Teatrów Amatorskich w Zielonce.
 - Cykliczne plenery rzeźbiarskie w Urlach.
 - Wydarzenia i konkursy organizowane w ramach porozumienia Domów Kultury powiatu wołomińskiego.

4. Nowe wydarzenia i imprezy kulturalne oparte o lokalnych twórców
 - Festiwal Wery Gran w Wołominie

Część IV. Wdrożeniowa

4.1 Założenia systemu wdrażania i monitorowania Strategii

Prezentowany dokument strategiczny, jako wykaz możliwych do realizacji projektów partnerskich z zakresu usług kulturalnych, nie niesie ze sobą obligatoryjnego obowiązku realizacji zapisanych w nim celów i zadań. Nie mniej jednak, partycypacyjny model jego wypracowania oraz zobowiązania poszczególnych partnerów projektu, stwarza warunki do wypracowania odrębnego systemu monitorowania i wdrażania. Systemu takiego, który będzie odpowiadał specyfice wypracowanych założeń strategicznych. Powinien on pozwolić na określenie stopnia realizacji celów strategicznych oraz dawać instrukcje jak postępować w przypadku podjęcia decyzji o wdrożeniu proponowanego przedsięwzięcia partnerskiego. Fakt konstruowania planów strategicznych, by były zgodne z proponowanymi Programami Operacyjnymi UE na lata 2014-2020 oraz z dokumentami strategicznymi, wskazującymi kierunki rozwoju dla usług kulturalnych, daje szansę na wykorzystanie wypracowanych propozycji zadań.

Strategia będzie wdrażana i monitorowana przez uzgodnione i wyznaczone do tego podmioty, reprezentujące poszczególne gminy i powiat, przy wykorzystywaniu dostępnych narzędzi i procedur. Określenie mechanizmów weryfikacji i oceny postępów w zakresie realizacji założonych działań oraz osiągnięcia postawionych celów ma szczególne znaczenie w kontekście założenia partnerskiej realizacji większości ujętych w dokumencie zamierzeń strategicznych. Podmiotami zaangażowanymi w proces wdrażania, monitorowania i oceny „Strategii Rozwoju Usług Kulturalnych” oraz pełniącymi określone w nim role będą:

- I. *Strażnik Strategii*: Starostwo powiatowe - starosta lub vice starosta wedle kompetencji
- II. *Opiekunowie Domen*: Domena I (osoba wyłoniona przez porozumienie instytucji kultury powiatu wołomińskiego) Domena II (osoba wyłoniona w ramach porozumienia Gmin i Powiatu), Domena III (osoba wyłoniona przez porozumienie instytucji kultury powiatu wołomińskiego)
- III. *Partnerzy*: Samorządowe Instytucje Kulturalne

STRAŻNIK STRATEGII:

**Strażnik Strategii -
starosta / vice starosta**

- inicjuje i koordynuje proces monitoringu;
- określa standardy bieżącego monitorowania wdrażania Strategii (wprowadza niezbędne zmiany do procedury monitoringu);
- koordynuje pracę Opiekunów domen oraz pracę Zespołu ds. wdrażania i monitoringu Strategii Rozwoju Usług;
- scala i opracowuje uzyskane od Opiekunów domen informacje oraz przygotowuje rekomendacje dot. wdrażania Strategii;
- przedstawia wyniki monitoringu i rekomendacje poszczególnym gminom i powiatowi;
- zabiega o zapewnienie finansowania dla planowanych przedsięwzięć strategicznych (monitoruje możliwość pozyskania środków zewnętrznych na partnerskie realizacje w zakresie usług Kulturalnych ;
- mobilizuje zasoby na rzecz realizacji działań zapisanych w Strategii (wdrażania Strategii);
- odpowiada za aktualizację zapisów Strategii.

OPIEKUNOWIE DOMEN:

Opiekun domeny 1
osoba wyłoniona
prze porozumienie
instytucji kultury
powiatu
wołomińskiego

Opiekun domeny 2
osoba wyłoniona w
ramach
porozumienia Gmin
i Powiatu

Opiekun domeny 3
osoba wyłoniona prze
porozumienie instytucji
kultury powiatu
wołomińskiego

- w sposób stały monitorują realizację zadań i stopień osiągnięcia celów w ramach poszczególnych domen;
- pozyskują i agregują informacje i dane mające służyć monitoringowi danej domeny;
- formułują rekomendacje dotyczące wdrażania zapisów poszczególnych domen;
- przygotowują i przekazują Strażnikowi Strategii cykliczną informację dot. stanu wdrażania zapisów domen;
- pod przewodnictwem Strażnika Strategii wchodzi w skład Zespołu ds. wdrażania i monitoringu Strategii Rozwoju Usług;
- podejmują działania na rzecz angażowania partnerów do realizacji założeń poszczególnych domen.

PODMIOTY ZAANGAŻOWANE W PROCES MONITORINGU DOMEN:

- przekazują Opiekunom domen informacje nt. realizowanych zadań wpisujących się w założenia poszczególnych domen oraz statystyki i dane pomocne w procesie monitorowania wskaźników rezultatu dla domen;
- zgłaszają Opiekunom domen pojawienie się trudności lub dodatkowe potrzeby związane z wdrażanymi zadaniami uwzględnionymi w Strategii.

publiczne i niepubliczne instytucje kultury

POMOC TECHNICZNA
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

POWIAT
WOŁOMIŃSKI

UNIA
EUROPEJSKA

Projekt współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna 2007-2013

Dodatkowo, Strażnik Strategii wraz z Opiekunami Domen współtworzą Zespół ds. wdrażania i monitoringu Strategii Rozwoju Usług Kulturalnych.

Opracowanie:

Centrum Doradztwa Strategicznego, 30 – 103 Kraków ul. Włóczków 22/3,
Tel. (12) 623 77 40, Fax (12) 623 77 85, www.cds.krakow.pl e-mail: cds@cds.krakow.pl

4.2 Wskaźniki monitorowania realizacji Strategii

System monitorowania powinien zapewnić ocenę skuteczności działań, które będą podjęte dla realizacji kierunków wyznaczonych przez „Strategię Rozwoju Usług Kulturalnych”. Monitoring usług kulturalnych odbywać się będzie na dwóch zasadniczych poziomach:

- A. wskaźników produktów i rezultatów mających swoje źródło w efektach poszczególnych realizowanych zadań strategicznych (monitoring w oparciu o zapisy Strategii);
- B. danych statystycznych obrazujących stan jakości, efektywności, skuteczności i dostępności usług kulturalnych w powiecie wołomińskim, w celu stworzenia odpowiedniego tła wartości wskaźników powinny być umiejscowione w szerszym kontekście (subregionalnym, regionalnym, krajowym), dlatego w miarę dostępności danych informacje na temat wartości wskaźników będą prezentowane:
 - w liczbach bezwzględnych (lub procentowo),
 - w porównaniu do średniej wojewódzkiej i krajowej,
 - w ujęciu zmiany od roku bazowego oraz ostatniego badania (dynamika).

Wskaźniki służące monitorowaniu realizacji Strategii, odnoszące się do poszczególnych jej domen strategicznych i celów przedstawiono poniżej.

DOMENA 1. RÓŻNORODNA, WYSOKIEJ JAKOŚCI OFERTA KULTURALNA

1. Cel Strategiczny

Dostosowanie oferty kulturalnej gmin i powiatu do potrzeb różnorodnych grup mieszkańców.

Nazwa wskaźnika	Jednostka pomiaru	Źródło
Liczba nowopowstałych produktów kulturalno – turystycznych w powiecie	liczba	Urzędy Gmin / Starostwo Powiatowe
Liczba osób objętych bonami kulturalnymi w danym roku	osób	Urzędy Gmin / Starostwo Powiatowe
Liczba osób uzdolnionych kulturalnie objętych wsparciem stypendialnym	osób	Urzędy Gmin / Starostwo Powiatowe

2. Cel Strategiczny

Włączanie społeczności lokalnych w budowanie lokalnej oferty kulturalnej.

Nazwa wskaźnika	Jednostka pomiaru	Źródło
Procent środków na działania kulturalne dystrybuowanych w oparciu o budżet partycypacyjny w stosunku do ogółu wydatków na kulturę	%	Urzędy Gmin / Starostwo Powiatowe
Liczba oddolnych inicjatyw, które uzyskały wsparcie w ramach inkubatora działań	liczba	Urzędy Gmin / Starostwo Powiatowe

kulturalnych		
--------------	--	--

3. Cel Strategiczny

Warszawskie atrakcje kulturalne w zasięgu ręki mieszkańców powiatu.

Nazwa wskaźnika	Jednostka pomiaru	Źródło
Liczba użytkowników strony WWW udostępniających informacje o wydarzeniach kulturalnych w Warszawie	liczba	Urzędy Gmin / Starostwo Powiatowe

DOMENA 2. BAZA DLA KULTURY

Nazwa wskaźnika	Jednostka pomiaru	Źródło
Liczba podjętych partnerskich przedsięwzięć inwestycyjnych w obszarze kultury na terenie powiatu	liczba	Urzędy Gmin / Starostwo Powiatowe
Wysokość środków budżetowych przeznaczonych na inwestycje kulturalne	PLN	Urzędy Gmin / Starostwo Powiatowe

DOMENA 3. PROMOCJA I UPOWSZECHNIANIE KULTURY

Nazwa wskaźnika	Jednostka pomiaru	Źródło
Liczba wspólnych imprez kulturalnych	liczba	Urzędy Gmin / Starostwo Powiatowe
Liczba osób zaangażowanych w rekonstrukcje historyczne	liczba	Urzędy Gmin / Starostwo Powiatowe
Liczba uczestników imprez kulturalnych w powiecie	liczba	Urzędy Gmin / Starostwo Powiatowe

Równocześnie z procesem monitorowania realizacji celów zawartych w dokumencie strategicznym, projekt zakłada kontynuację monitorowania jakości, efektywności, skuteczności i dostępności usług kulturalnych w powiecie wołomińskim. Dlatego też uczestnicy warsztatów wybrali wskaźniki i mierniki, częściowo wykorzystane w procesie diagnozy usług kulturalnych, które powinny być w kolejnych latach na bieżąco weryfikowane. Są to następujące wskaźniki

Nazwa wskaźnika	Jednostka pomiaru	Źródło
Uczestnicy imprez kulturalnych na 1000 mieszkańców	sztuk	BDL GUS
Liczba imprez kulturalnych na 10000 mieszkańców	sztuk	BDL GUS

Liczba zespołów artystycznych na 10000 mieszkańców	sztuk	BDL GUS
Zmiana liczby czytelników bibliotek publicznych	%	BDL GUS
Zmiana wielkości wydatków budżetowych gmin na kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego w stosunku do roku bazowego	%	BDL GUS
Udział wydatków budżetowych gmin na kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego w wydatkach budżetowych ogółem w danym roku	%	BDL GUS

Interesujące byłyby jeszcze wskaźniki charakteryzujące popularność wydarzeń kulturalnych odnotowanych przez media regionalne i krajowe mierzone tzw. ekwiwalentem medialnym, jednak ze trudność i pracochłonność takiej procedury sprawia, że jej nie rekomendujemy.

4.3 Procedury wdrażania i monitorowania Strategii

W procesie wdrażania oraz weryfikacji i oceny stopnia realizacji zamierzeń strategicznych przewidziano dwie podstawowe procedury postępowania. Są to:

I. Procedura przepływu informacji, gromadzenia danych i sprawozdawczości

Sprawozdanie z postępów w realizacji zadań uwzględnionych w Strategii przygotowywane jest raz w roku. W tym celu podejmowane są następujące działania:

- Opiekunowie Domen pozyskują od Partnerów informacje na temat zadań strategicznych zrealizowanych/będących w realizacji/planowanych do realizacji w danym roku kalendarzowym w powiecie wołomińskim. Dane zbierane są w oparciu o przygotowane formatki, pozwalające na standaryzację pozyskanych informacji z poszczególnych JST. Pozyskiwane są także sygnały o napotkanych/potencjalnych trudnościach i problemach, niezbędne dla zrealizowania zadania zasoby.

Dane gromadzone są do: 15 września każdego roku.

- Opiekunowie Domen agregują pozyskane informacje i w oparciu o nie opracowują częściowe sprawozdanie dotyczące domeny. Sprawozdanie zawiera: opis stanu wdrażania zapisów domeny oraz rekomendacje dotyczące wdrażania zapisów poszczególnych domen w kolejnym okresie sprawozdawczym (sprawozdanie uwzględnia również listę zadań planowanych do partnerskiej realizacji w ramach domeny na kolejny rok budżetowy, w tym nowych propozycji zadań). Sprawozdania Opiekunowie domen przekazują Strażnikowi Strategii.

Sprawozdania częściowe przekazywane są do: 1 października każdego roku.

- Strażnik Strategii w oparciu o sprawozdania częściowe Opiekunów Domen przygotowuje sprawozdanie całościowe. Strażnik zwołuje spotkanie Zespołu ds. wdrażania i monitoringu Strategii Rozwoju Usług Kulturalnych, podczas którego konsultuje ujęte w sprawozdaniu wyniki monitoringu, rekomendacje, listę zadań partnerskich planowanych do realizacji w kolejnym roku przez JST z powiatu wołomińskiego. Skonsultowane sprawozdanie przekazuje władzom powiatu i poszczególnych gmin.

Sprawozdanie przekazywane jest władzom do: 10 października.

II. Procedura uruchamiania wspólnych - partnerskich przedsięwzięć JST z terenu powiatu wołomińskiego

- Przekazanie informacji do wszystkich JST o idei realizacji przedsięwzięcia wpisującego się w realizację celów strategii.

- Organizacja spotkania przedstawicieli JST w celu przedstawienie przez inicjatora przedsięwzięcia wstępnych założeń projektu (cele, etapy, harmonogram, wstępny budżet, możliwość pozyskania środków zewnętrznych na realizację).
- Podpisanie porozumienia o partnerskiej realizacji przedsięwzięcia. Wybór lidera przedsięwzięcia. Podział zadań i obowiązków w projekcie pomiędzy poszczególnych partnerów. Powołanie grupy startującej.
- Określenie zakresu przedsięwzięcia na poziomie poszczególnych JST decydujących się na wspólną realizację.
- Określenie zasad komunikacji i przepływu informacji pomiędzy partnerami projektu.
- Opisanie sposobu wewnętrznego monitorowania i kontroli realizacji projektu.